

На основание заповед No PД38.134/12.02.2018г.

на

Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Рецензия

относно дисертационен труд за присъждане на

образователна и научна степен „Доктор“

на **Жаклина Георгиева Андонова**

на тема „Трансгенерационно предаване на модел на зависимост“,

Научна специалност Експериментална психология,

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Философски факултет,

катедра „Обща, експериментална и генетична психология“

от доц. д-р Тони Дончев, д. м.

Дисертационният труд е разработен в обем от 259 машинописни страници, включващи 2 фигури и 7 таблици. Библиографският списък е изключително разнообразен и всеобхватен. Съдържа 427 литературни източника. Повечето литературни източници са

издания след 2000-та година. Дисертационният труд е добре структуриран и представен 4 глави, литература и приложения.

Структурата на текста включва Увод – 4 страници, обзор на литературата по темата – 39 страници, методология на изследването - 83 страници, Процедура на провеждане на интервюта и анализ - 60 страници, Резултати, изводи и заключения – 25, Библиография – 37 страници, Приложение – 4 страници.

Взаимоотношенията в структурирането на текста са адекватни и балансирани. Дисертационният труд е структуриран според изискванията.

Резултатите от собствените проучвания са описани подробно. Въведението и литературният обзор на дисертационния труд са разгледани общи положения в теорията за трансгенерационното предаване на модела за зависимост. Обобщени са основни данни относно системната фамилна теория и зависимост, същност на трансгенерационното предаване на зависимост, житейски наратив и диалогичната природа на човека. Литературният обзор е изчерпателен, обстойно са разгледани редица концепции и твърденията, произтичащи от анализа им са подкрепени с референции към голямо количество съвременни източници.

Настоящият дисертационен труд има за цел да представи изследване на модел на зависимост, въз основа на разбирането на системната теория за мрежата на взаимоотношения, в които възниква и се развива зависимостта от психоактивни вещества.

Общите цели на изследването са следните:

Проучване на семейната история; структурата и моделите, където има установена злоупотреба и зависимост от наркотици при един

или повече членове на семейството; проучване на възможното субективно влияние на историята на семейството по произход върху развитието на зависимост от наркотици; развитието на отделната житейска история.представя изследване на модели на зависимост въз основа на разбирането на системната теория за мрежата на взаимоотношения, в които възниква и се развива зависимостта от психоактивни вещества. Общите цели на изследването са следните: проучване на семейната история, структурата, моделите, където има установена злоупотреба и зависимост от наркотици при един или повече членове на семейството.

Проучване на възможното субективно влияние на историята на семейството по произход върху развитието на зависимост от наркотици и развитието на отделната житейска история. Хипотезата на изследването е в съответствие със системната фамилна теория, а именно в междупоколенчески план се пренасят патологични модели на взаимодействие и съответно по-ранното поколение е в позиция да предаде своя модел на следващото. Целта и задачите са ясно зададени. От тях следва, че дисертационният труд е с подчертана научна стойност, актуалност и резултатите от него могат да имат реална значимост в бъдещите проучвания в областта на зависимостите.

Съдържанието е стегнато, описва точно последователността на изложението на докторанта и следва логиката на научно изследване.

Подробно са изложени материалите и методите на дисертационния труд. Методиките, които са използвани са разгледани и избора им е обоснован в съответната глава. За целите на изследването са изследвани, чрез интервюта трима участници. Изложението е стегнато и добре структурирано. Научният труд е подходящо илюстриран и онагледен.

Прави впечатление отличното разбиране на сложността на материята, изследвана в дисертацията, коректната оценка на предимствата и недостатъците на използваната методология.

Опитът да осмисли, преведе и предаде емпирични измерения на толкова сложна материя като качествения анализ, освен смелостта на младостта, носи в себе си и научна зрялост, характерна за зенита на големите изследователи в психологията, още повече самата дисертация е пионер в методологията на български език.

Резултатите и интерпретациите от проведените интервюта са изчерпателно разгледани, както и връзката с предходни изследвания, както и между самите случаи.

Заключението дава насоки относно значимостта на семейната история и проследяването на преживяванията на хората със зависимости. Обобщени са значението на разказът за живота на самите пациенти и значимостта на биографично-наративно-интерпретационния метод. Набелязани са общите части в проведените интервюта като ригидните граници на семейната структура с външния свят, семейните тайни и недостатъчната дифенцираност в отношенията.

Представената за рецензия дисертация на Жаклина Георгиева Андонова разглежда значима проблематика от теоретична гледна точка.

Дисертацията се е справила с поставените задачи, формирането на хипотези, подбора и приложението на изследователските методи, както и с анализа и обобщението на получените резултати. Демонстрирано е познание на материята, добра способност за анализ и оценка на литературните данни. Получените резултати добре обосновават направените изводи. Налице са приноси в проучваната област.

Гореспоменатото ми дава основание уверено да предложа на уважаемите членове на журито да гласува положително за присъждането на образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност „ 3.2. Психология, Обща психология (Експериментална психология)“ на Жаклина Георгиева Андонова.

Дата: 21.05.2018

Доц. д-р Тони Дончев, д. м.

